

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 24.4.2019
COM(2019) 192 final

2019/0096 (CNS)

Förslag till

RÅDETS DIREKTIV

**om ändring av direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt och
direktiv 2008/118/EG om allmänna regler för punktskatt på gemensamma
försvarsinsatser inom unionen**

MOTIVERING

1. BAKGRUND TILL FÖRSLAGET

• Motiv och syfte med förslaget

Mervärdesskatt är en allmän konsumtionsskatt som tas ut av företag som levererar varor eller tillhandahåller tjänster, men som ytterst betalas av slutkonsumenten. Tillämpningsområdet för mervärdesskatt är, i enlighet med artikel 2 i mervärdesskattedirektivet¹, mycket omfattande och täcker alla leveranser av varor och tillhandahållanden av tjänster mot ersättning av en beskattningsbar person inom en medlemsstats territorium och all import av varor till Europeiska unionen (EU). Ett av syftena med mervärdesskattedirektivet var att upprätta en gemensam förteckning över undantag från mervärdesskatteplikt, så att EU:s egna medel skulle kunna samlas in på ett enhetligt sätt i alla medlemsstater². Det är därför varje undantag för en transaktion från mervärdesskatteplikt kräver en särskild bestämmelse i mervärdesskattedirektivet.

I mervärdesskattedirektivet anges inte något allmänt undantag för leveranser av varor eller tillhandahållanden av tjänster för säkerhets- och försvarsändamål. I princip kommer därför varor som levereras till eller tjänster som tillhandahålls väpnade styrkor, eller varor som importeras av dessa, att medföra mervärdesskatt³. Kostnaden för mervärdesskatt återspeglas i en ökning av de intäkter som skatten genererar för statskassan (i likhet med offentliga organ kan de militära styrkorna inte återfå sådan mervärdesskatt), vilket i sin tur bidrar till den budget som finansierar verksamheter som exempelvis det nationella försvaret.

I direktivet föreskrivs ett undantag från mervärdesskatteplikt för leveranser till de väpnade styrkorna från alla stater som är anslutna till Nordatlantiska fördraget och som deltar i gemensamma försvarsinsatser utanför det egna landet. Detta undantag fastställdes för att hantera situationer där intäktsflödet och kostnadsflödet inte längre går ihop, eftersom mervärdesskatt på sådana leveranser normalt sett skulle utgöra intäkter i den stat där de väpnade styrkorna är belägna, snarare än i deras egna stater.

I punktskattedirektivet⁴ föreskrivs ett liknande undantag från punktskatteplikt⁵ vid flyttning av punktskattepliktiga varor till de väpnade styrkorna i någon medlem av Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato).

Natos insatser på försvarsområdet har sedan 1977 omfattats av mervärdesskattedirektivet⁶ och sedan 1993 av punktskattedirektivet, men inget av undantagen från skatteplikt omfattar

¹ Rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervärdesskatt ([EUT L 347, 11.12.2006, s. 1](#)).

² Se skäl 35 i direktivet.

³ Enligt artikel 148 b i direktivet kan undantag från skatteplikt medges för varor som levereras för bunkring, tankning och proviantering av krigsfartyg (KN-nummer 8906 10 00) som lämnar medlemsstatens territorium och är destinerade till hamnar eller ankarplatser utanför den medlemsstaten. Genom punkterna 11 och 12 i del B i bilaga X till direktivet medges undantag för leverans, förändring, reparation, underhåll, befraktning och uthyrning av luftfartyg, inklusive utrustning som ingår i eller används vid utnyttjandet av dessa, om de används av statliga institutioner, samt leverans, förändring, reparation, underhåll, befraktning och uthyrning av krigsfartyg.

⁴ Rådets direktiv 2008/118/EG av den 16 december 2008 om allmänna regler för punktskatt och om upphävande av direktiv 92/12/EEG ([EUT L 9, 14.1.2009, s. 12](#)).

⁵ Punktskatter som regleras i EU-lagstiftningen tillämpas på alkoholhaltiga drycker, tobaksvarutillverkning och energiprodukter (motorbränslen och uppvärmningsbränslen, såsom bensin, el, naturgas, kol och koks). Skattestrukturen och minimiskattesatserna är harmoniserade på EU-nivå.

leveranser kopplade till gemensamma insatser på försvarsområdet inom unionens regelverk, eftersom unionen ännu inte har någon gemensam försvarspolitik. Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP), som år 2000 inrättades som den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP)⁷, är dock ett viktigt instrument för yttre åtgärder och omfattar en gradvis utformning av en gemensam försvarspolitik för unionen⁸.

Lissabonfördraget, som trädde i kraft i december 2009, var en milstolpe i utvecklingen av den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget), ändrat genom Lissabonfördraget, innehåller en klausul om ömsesidigt bistånd⁹ och gjorde det möjligt för medlemsstaterna att stärka sitt samarbete i militära frågor genom permanent strukturerat samarbete (Pesco)¹⁰. Genom Lissabonfördraget inrättades också Europeiska utrikestjänsten, som bistår unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik i alla sina ansvarsområden, inklusive GSFP. Det faktum att den höga representanten också är en av kommissionens vice ordförande underlättar sammanförandet av alla nödvändiga EU-resurser och tillämpningen av en övergripande strategi för EU:s krishantering.

EU:s militära kommitté (EUMC) inrättades 2001¹¹ och är rådets högsta militära organ. Den styr all militär verksamhet inom EU och ger råd om planeringen och genomförandet av militära uppdrag och insatser inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, och om utvecklingen av militär kapacitet.

Europeiska unionens militära stab (EUMS), som inrättades 2001¹² och som arbetar under militär ledning av EUMC, är källan till EU:s militära expertis¹³. Den tillhandahåller tidig varning, lägesbedömning och strategisk planering för de uppdrag och insatser som anges i

⁶ Införande av ett undantag inom ramen för diplomatiska och konsulära arrangemang för leveranser till Natostyrkor som deltar i de gemensamma försvarsinsatser som omfattas av villkor och begränsningar, vilka fastställts av medlemsstaterna skulle också kunna genomföras genom återbetalning av mervärdesskatt.

⁷ Under 1992 enades Västeuropeiska unionens (VEU) ministerråd om de villkor enligt vilka militära enheter kunde sättas in, och Petersberguppdragen inkluderades i de frågor som det hänvisas till i Amsterdamfördraget från 1997. VEU:s uppgifter och institutioner överfördes därefter gradvis till EU, särskilt genom inrättandet av Europeiska försvarsbyrå (EDA) under 2004 genom rådets gemensamma åtgärd 2004/551/Gusp ([EUT L 245, 17.7.2004, s. 17](#)). Denna process slutfördes 2009 när en klausul om ömsesidigt bistånd mellan EU:s medlemsstater, liknande VEU:s klausul om ömsesidigt bistånd, trädde i kraft genom Lissabonfördraget. VEU avslutades 2011.

⁸ I artikel 42.2 i EU-fördraget anges följande: ”Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik ska omfatta den gradvisa utformningen av unionens gemensamma försvarspolitik. Den kommer att leda till ett gemensamt försvar, när Europeiska rådet med enhällighet har beslutat detta. Europeiska rådet ska i så fall rekommendera medlemsstaterna att anta ett sådant beslut i enlighet med sina respektive konstitutionella bestämmelser.”

I sitt tal om tillståndet i unionen 2017 hänvisade kommissionens ordförande till behovet av en fullt utvecklad europeisk försvarsunion senast 2025:

https://ec.europa.eu/commission/priorities/state-union-speeches/state-union-2017_sv

⁹ Artikel 42.7 i EU-fördraget.

¹⁰ Artiklarna 42.6 och 46 i EU-fördraget.

¹¹ Rådets beslut 2001/79/Gusp av den 22 januari 2001 om inrättande av Europeiska unionens militära kommitté ([EGT L 27, 30.1.2001, s. 4](#)).

¹² Rådets beslut 2001/80/Gusp av den 22 januari 2001 om inrättande av Europeiska unionens militära stab ([EGT L 27, 30.1.2001, s. 7](#)). I skäl 6 i rådets beslut (EU) 2017/971 ([EUT L 146, 9.6.2017, s. 133](#)) anges att ”rådet har godkänt det konsoliderade mandatet för EUMS [som] ersätter mandatet för EUMS som bifogas rådets beslut 2001/80/Gusp om inrättande av Europeiska unionens militära stab, som inte längre är tillämplig”.

¹³ Under 2004 enades EUMC om ett stridsgruppskoncept som utvecklats av EUMS och ett enda stridsgruppskonceptsdokument antogs i oktober 2006.

artiklarna 42.1 och 43.1 i EU-fördraget. Den bidrar också till utarbetandet, bedömningen och översynen av förmågemålen.

I juni 2016 lade den globala strategin för Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitik¹⁴ grunden för vidareutvecklingen av den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP) mot följande tre huvudprioriteringar: Reagera på konflikter och kriser i omvärlden, bygga upp partnerländernas kapacitet och skydda unionen och dess medborgare. I december 2017¹⁵ uppmanade Europeiska rådet den höga representanten, kommissionen och medlemsstaterna att tidigarelägga arbetet med militär rörlighet, både inom ramen för det permanenta strukturerade samarbetet och inom ramen för EU:s Nato-samarbete.

Kommissionen och den höga representanten lade i mars 2018 fram ett gemensamt meddelande om en handlingsplan för militär rörlighet¹⁶ som uppföljning till deras gemensamma meddelande från november 2017 om förbättrad militär rörlighet i EU¹⁷. I handlingsplanen erkänns behovet av lika behandling av försvarsinsatser i syfte att minska den administrativa bördan och därmed förseningar och kostnader för militär rörlighet och ge medlemsstaterna incitament att samarbeta¹⁸. Den kräver att kommissionen bedömer om det är möjligt att anpassa mervärdesskattebehandlingen av försvarsinsatser inom EU:s regelverk och Natos beskydd.

Den 19 november 2018 enades rådet om säkerhet och försvar inom ramen för EU:s globala strategi¹⁹. Rådet välkomnade de betydande framsteg som gjorts på säkerhets- och försvarsområdet under de två senaste åren och betonade vikten av att hålla tempot uppe i medlemsstaternas och EU-institutionernas fortsatta engagemang. Rådet välkomnade särskilt framstegen i genomförandet av det permanenta strukturerade samarbetet och det pågående genomförandet av insatserna för att förbättra rörligheten för militär personal, materiel och utrustning för rutinverksamhet och under kriser och konflikter inom och utanför EU.

I linje med handlingsplanen och rådets slutsatser är syftet med detta förslag att så långt som möjligt anpassa mervärdesskattebehandlingen av försvarsinsatser inom EU:s och Natos regelverk. I förslaget måste det erkännas att, även om en kollektiv försvarsinsats görs genom Nordatlantiska fördraget, har unionen ännu inte någon gemensam försvarspolitik.

Bestämmelserna om befrielse från punktskatteplikt bör, enligt vad som anges i punktskattedirektivet, anpassas på ett liknande sätt.

- **Förenlighet med befintliga bestämmelser inom området**

Förslaget kompletterar 2016 års handlingsplan för mervärdesskatt²⁰ med metoder för att modernisera mervärdesskattesystemet i syfte att göra det enklare, mer bedrägerisäkert och företagsvänligt.

¹⁴ [Delade visioner, gemensamma åtgärder: Ett starkare Europa – En global strategi för Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitik.](#)

¹⁵ *Fjärde rapporten om framsteg i riktning mot en effektiv och verklig säkerhetsunion*, meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet och rådet ([COM\(2017\) 41 final](#)).

¹⁶ *Förbättring av den militära rörligheten i Europeiska unionen*, gemensamt meddelande till Europaparlamentet och rådet ([JOIN\(2017\) 41 final](#))

¹⁷ *Förbättrad militär rörlighet i Europeiska unionen*, gemensamt meddelande till Europaparlamentet och rådet ([JOIN\(2018\) 5 final](#)).

¹⁸ *Idem*, s. 7.

¹⁹ <https://www.consilium.europa.eu/media/37030/st13978-en18.pdf>

²⁰ *Mot ett gemensamt mervärdesskatteområde i EU – dags att fatta beslut*, meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om en handlingsplan för mervärdesskatt ([COM\(2016\) 148 final](#))

Förenlighet med kapitel 8 i avdelning IX i mervärdesskattedirektivet (undantag relaterade till vissa transaktioner som behandlas som export), särskilt med artikel 151.1 c (och d) i mervärdesskattedirektivet och dess tolkning av Europeiska unionens domstol²¹, och med artikel 12.1 c i punktskattedirektivet, uppnås genom att man från undantagen utesluter leveranser av varor och tillhandahållanden av tjänster för de väpnade styrkor i medlemsstaten i vilken dessa varor levereras eller tjänster tillhandahålls.

Dessutom är det förenligt med artikel 151.1 aa och b i mervärdesskattedirektivet att begränsa förslagens tillämpningsområde till situationer där inkomstflödet och utgiftsflödet inte längre går ihop. Inhemska leveranser kan bara undantas om de tillhandahålls EU, organ som inrättats av EU eller internationella organ. I likhet med Nato som ett erkänt internationellt organ och Europeiska försvarsbyrån (EDA) som ett EU-organ som omfattas av protokollet om immunitet och privilegier samt uppfyller de begränsningar och villkor som fastställs i protokollet, skulle det operativa högkvarteret och andra enheter som inrättats för försvarsändamål inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna kunna omfattas av ett undantag från skatteplikten enligt villkoren och begränsningarna i värdmedlemsstaten, om de uppfyller kraven i artikel 151.1 aa (eller b) i mervärdesskattedirektivet. Förslaget inför inte något sätt att kringgå dessa krav och berövar heller inte värdmedlemsstaten rätten att fastställa villkoren och begränsningarna²².

Slutligen kan, i enlighet med ordalydelsen i artikel 151.1 c (och d) i mervärdesskattedirektivet, leveranser till de väpnade styrkorna och den civilpersonal som åtföljer dem endast undantas om dessa styrkor deltar i en insats på försvarsområdet för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna (GSFP). Undantagen från skatteplikt omfattar därför inte utplacering av väpnade styrkor enbart av säkerhetsskäl, humanitära insatser eller räddningsinsatser eller vid tillämpning av solidaritetsklausulen i artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, som inte har några konsekvenser för försvaret. Med hänsyn till att mervärdesskattedirektivet inte medger undantag för leveranser till andra offentliga organ än de väpnade styrkorna, är begränsningen av tillämpningsområdet till gemensamma försvarsinsatser och därmed till verksamhet som i allmänhet uteslutande utförs av väpnade styrkor förenlig med principen om skatteneutralitet som ingår i det gemensamma systemet för mervärdesskatt och artikel 20 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Generellt är det enligt EU-lagstiftningen uteslutet att väpnade styrkor skulle behandlas olika i mervärdesskattehanterande jämfört med andra statliga organ, t.ex. polisstyrkor eller ideella organisationer, när de utför liknande uppgifter.

- **Förenlighet med unionens politik inom andra områden**

Förslaget är förenligt med den globala strategin för Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitik och genomförandeplanen för säkerhet och försvar²³, som innehåller förslag om genomförande av EU:s globala strategi på säkerhets- och försvarsområdet.

Genom förslaget genomförs kommissionens åtagande i handlingsplan för militär rörlighet vad gäller att bedöma om det är möjligt att anpassa mervärdesskattebehandlingen av försvarsinsatser inom EU:s regelverk och Natos beskydd.

²¹ [Mål C-225/11, Able UK](#).

²² Medlemsstaterna kan alltid kompensera för kostnaden för mervärdesskatt utanför mervärdesskattesystemet, förutsatt att den mekanism som används är förenlig med de grundläggande principerna för den inre marknaden och EU-lagstiftningen.

²³ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eugs_implementation_plan_st14392.en16_0.pdf

Förslaget är också förenligt med den europeiska försvarshandlingsplanen²⁴, vilken omfattar inrättandet av en europeisk försvarsfond²⁵ och Athenamekanismen²⁶, vilken (enligt artikel 41.2 i EU-fördraget) hanterar finansieringen av gemensamma kostnader för EU:s militära uppdrag och operationer inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP).

2. RÄTTSLIG GRUND, SUBSIDIARITETSPRINCIPEN OCH PROPORTIONALITETSPRINCIPEN

• Rättslig grund

Detta förslag till direktiv kommer att leda till en ändring av mervärdesskattedirektivet och punktskattedirektivet på grundval av artikel 113 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I denna artikel föreskrivs att rådet enhälligt, i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén, ska anta bestämmelser om harmonisering av medlemsstaternas regler på området för indirekt beskattning.

• Subsidiaritetsprincipen (för icke-exklusiv befogenhet)

Den bristande överensstämmelsen mellan mervärdesskattebehandlingen och punktskattebehandlingen i fråga om försvarsinsatser i EU:s och Natos regelverk har sin grund i nuvarande mervärdesskattedirektiv och punktskattedirektiv. Medlemsstaterna kan inte hantera detta på egen hand. Anpassningen innebär att kommissionen måste lägga fram ett förslag om ändring av de båda direktiven.

• Proportionalitetsprincipen

Förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen, eftersom det inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen i fördragen om en väl fungerande inre marknad och den gradvisa utformningen av en gemensam försvarspolitik inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. De nuvarande undantagen från skatteplikt som gäller för Natos försvarsverksamhet, vilka redan är avgränsade och begränsade, kommer inte att förlängas. Genom detta förslag kommer undantagens tillämpningsområde att vara lika omfattande för unionens och Natos insatser på försvarsområdet. Även om eventuella undantag påverkar skatteintäkterna kommer en utvidgning av tillämpningsområdet för dessa undantag till att omfatta EU:s insatser på försvarsområdet få en minimal påverkan på skattebasen.

• Val av instrument

Ett direktiv föreslås för att ändra mervärdesskattedirektivet och punktskattedirektivet.

²⁴ *Europeisk försvarshandlingsplan*, Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén ([COM\(2016\) 950 final](#)).

²⁵ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska försvarsfonden ([COM\(2018\) 476 final](#)). Fonden kommer att tillhandahålla 4,1 miljarder euro för att direkt finansiera konkurrenskraftiga samarbetsprojekt, särskilt genom bidrag, och 8,9 miljarder euro för att komplettera medlemsstaternas investeringar genom medfinansiering av kostnaderna för utvecklingen av prototyper, de efterföljande kraven på certifiering och testning.

²⁶ [Rådets beslut \(Gusp\) 2015/528](#) av den 27 mars 2015 om inrättande av en mekanism för att förvalta finansieringen av de gemensamma kostnaderna för Europeiska unionens operationer med militära eller försvarsmässiga konsekvenser (Athena) och om upphävande av beslut 2011/871/Gusp ([EUT L 84, 28.3.2015, s. 39](#)).

3. RESULTAT AV EFTERHANDSUTVÄRDERINGAR, SAMRÅD MED BERÖRDA PARTER OCH KONSEKVENSBEDÖMNINGAR

- **Efterhandsutvärderingar/kontroller av ändamålsenligheten med befintlig lagstiftning**

För närvarande finns det ingen lagstiftning om mervärdesskattebehandling eller punktskattebehandling på leveranser som görs för EU:s försvarsinsats. Det finns inga tillgängliga uppgifter om de relevanta leveranser som görs för Natos insatser på försvarsområdet.

- **Samråd med berörda parter**

Medlemsstaterna rådfrågades i gruppen om mervärdesskattens framtid²⁷ och bekräftade i stort behovet av att agera på EU-nivå genom att införa ett undantag från mervärdesskatt för leveranser kopplade till försvarsinsatser inom EU som liknar det för leveranser kopplade till Natos försvarsinsatser i enlighet med artikel 151.1 c och d i mervärdesskattedirektivet. Detta mål uppnås genom föreliggande förslag och bibehåller enhetligheten mellan mervärdesskatt och punktskatt.

- **Insamling och användning av sakkunnigutlåtanden**

De sakkunnigutlåtanden som samlades in genom samråd med företrädare för Europeiska utrikestjänsten, Europeiska försvarsbyrån och försvarsexperter som stödde gruppens medlemmar om mervärdesskattens framtid var tillräckliga för detta förslag.

- **Konsekvensbedömning**

Detta förslag åtföljs inte av en konsekvensbedömning, eftersom målet i sig dikterar det politiska alternativet. Med tanke på det föreslagna undantagets begränsade tillämpningsområde finns det inga sociala, ekonomiska eller miljömässiga konsekvenser.

I detta avsnitt analyseras åtgärdens påverkan på mervärdesskatteintäkterna jämfört med ett grundscenario ”utan åtgärder”. Eftersom detaljerade uppgifter om militära utgifter antingen är konfidentiella, eller inte finns tillgängliga, bygger analysen på grova uppskattningar.

De åtgärder inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik som skulle omfattas av undantagen är följande:

(1) Militära uppdrag och insatser.

Inom ramen för GSFP har EU sedan 2003 genomfört militära uppdrag och insatser i enlighet med den (nuvarande) rättsliga grunden för artiklarna 42.4 och 43.2 i EU-fördraget. För närvarande pågår sex militära uppdrag/operationer i unionens grannskap och i Afrika²⁸. Uppdrag och insatser inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik kan endast äga rum utanför unionen, men undantagen skulle omfatta verksamhet inom unionen som en del av en sådan (åter)utplacering (utplacering i operativa högkvarter, överföringar, förflyttningar, förhandsutplaceringar, övningar, möten osv.).

²⁷ Informell grupp bestående av företrädare för de nationella skatteförvaltningarna, som förser kommissionen med ett forum för samråd med sakkunniga på mervärdesskatt från medlemsstaterna innan förslag till lagstiftning läggs fram.

²⁸ https://eeas.europa.eu/topics/military-and-civilian-missions-and-operations/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en

(2) Stridsgrupper

När det gäller EU:s stridsgrupper²⁹ får utvidgningen av undantagen från mervärdesskatt på grundval av artikel 42.1 i EU-fördraget inte någon inverkan på intäkterna från mervärdesskatt eller punkt-skatter, eftersom inga stridsgrupper ännu har utplacerats. I händelse av (åter)utplacering (utanför unionen)³⁰ skulle undantagen omfatta relaterad verksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

(3) Ömsesidigt bistånd

Det är inte möjligt att förutsäga vilka konsekvenser undantag för ömsesidigt bistånd får, enligt artikel 42.7 i EU-fördraget, på mervärdesskatte- och punktskatte-intäkterna om en medlemsstat utsätts för ett väpnat angrepp på sitt territorium. Efter terroristattackerna i Paris den 13 november 2015 begärde Frankrike sådant stöd och bistånd från de andra medlemsstaterna. Parallellt med bilaterala bidrag har vissa medlemsstater beslutat att öka sitt deltagande i GSFP:s militära uppdrag EUTM Mali.

(4) Pesco

Det kan antas att det permanenta strukturerade samarbetet³¹, som nyligen inrättades i enlighet med artikel 46 i EU-fördraget, i vilket 25 medlemsstater deltar³², kommer att leda till en förlust av mervärdesskatte- och punktskatteintäkter. Permanent strukturerat samarbete gör det möjligt för medlemsstater som är villiga och förmögna att fördjupa sitt försvarssamarbete, planera gemensamt, utveckla och investera i projekt för samarbetskapacitet och öka sina väpnade styrkors operativa beredskap och bidrag³³.

(5) Europeiska försvarsbyråns verksamhet

För närvarande går de enda intäktsförlusterna i samband med Europeiska försvarsbyråns verksamhet till att omfatta dem som avses i artiklarna 42.3 och 45 i EU-fördraget³⁴, som omfattar regelbunden utbildning och operativ utbildning³⁵. För

²⁹ Se *EU:s stridsgruppskoncept*, rådets dokument 11624/14 (7 juli 2014). Det rör sig om multinationella militära enheter, som vanligtvis består av 1 500 anställda per enhet, vilka utgör en integrerad del av EU:s förmåga att snabbt reagera på nya kriser och konflikter runtom i världen.

³⁰ Den 22 juni 2017 enades EU:s ledare om att kostnaden för alla utplaceringar av stridsgrupper skulle bäras som en gemensam kostnad för att stärka EU:s snabbinsatsförmåga.

³¹ Rådets beslut (Gusp) 2017/2315 om att upprätta ett permanent strukturerat samarbete och om fastställande av förteckningen över deltagande medlemsstater ([EUT L 331, 14.12.2017, s. 57](#)).

³² Belgien, Bulgarien, Cypern, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike.

³³ Den första förteckningen över 17 projekt som ska utvecklas inom ramen för permanent strukturerat samarbete, såsom den antagits genom rådets beslut 2018/340/Gusp ([EUT L 65, 8.3.2018, s. 24](#)), omfattar områden som Europeiska unionens kompetenscenter för utbildningsuppdrag (EU TMCC) och det strategiska lednings- och kontrollsystemet (C2) för uppdrag och insatser inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Den andra förteckningen över ytterligare 17 projekt, som antogs genom rådets beslut (Gusp) 2018/1797 av den 19 november 2018 om ändring och uppdatering av beslut (Gusp) 2018/340 ([EUT L 294, 21.11.2018, s. 18](#)), omfattar områden som t.ex. Europeiska attackhelikoptrar TIGER Mark III och Europeiskt militärt nätverk för kunskapsspridning om rymdövervakning (EU-SSA-N).

³⁴ För närvarande deltar alla medlemsstater utom Danmark i Europeiska försvarsbyrån.

³⁵ Specifika exempel på Europeiska försvarsbyråns verksamheter som skulle kunna gynnas av en utvidgning av undantagen är följande:

att kunna bli föremål för undantag måste projekten omfatta utstationering av en medlemsstats väpnade styrkor till en annan medlemsstat. Undantaget skulle inte kunna komma i fråga för de väpnade styrkorna i andra länder som har ingått administrativa avtal med Europeiska försvarsbyrån³⁶. Natomedlemmar som inte är medlemmar i EU kan dock dra nytta av de befintliga undantagen.

Uppgifter om försvarsutgifter för medlemmar i Europeiska försvarsbyrån offentliggörs på Europeiska försvarsbyråns försvarsuppgiftsportal. Utgifter för verksamhet som läggs ut på entreprenad och underhåll för alla medlemsstater (utom Danmark) uppgick till 5,3 miljarder euro under 2014 (senast tillgängliga uppgifter). Dessa uppgifter skiljer dock inte mellan

- inhemska leveranser som inte omfattas av undantaget och
- leveranser i en annan medlemsstat som i allmänhet avser verksamhet inom ramen för GSFP eller Nato.

Det är rimligt att anta att merparten (minst 80 %) hänför sig till det förstnämnda beloppet och att bara en liten del (högst 20 %) hänför sig till det senare beloppet. Dessutom skulle ungefär hälften av det sistnämnda normalt utgöras av tillhandahållanden för inkvartering för de utplacerade väpnade styrkorna, som normalt är mervärdesskatte-befriade i enlighet med artikel 135.1 i mervärdesskattedirektivet.

Det kan därför antas att högst 10 % av det totala beloppet (530 miljoner euro) antingen kan bli mervärdesskatte-befriade enligt de nya reglerna, eller omfattas de redan av undantaget för Natos verksamhet. Detta gäller leveranser av varor (t.ex. livsmedel, bränsle, specialvätskor, utrustning, tillhandahållande av läkemedel, el, vatten, gas) och tjänster (t.ex. catering, kommunikation, underhåll, reparationer, transporter, vägavgifter). Även om det i uppskattningen inte tas hänsyn till någon framtida ökning av medlemsstaternas militära utgifter till följd av GSFP:s ökande betydelse, inbegriper den kostnaderna för Natos befintliga undantag.

Att använda 530 miljoner euro som en indikator på utkontrakterad verksamhet får ses som en försiktig uppskattning, som sedan kan tolkas som en eventuell förlust av mervärdesskatteintäkter för alla medlemsstater på cirka 80 miljoner euro (med antagande om en genomsnittlig mervärdesskattesats på 18 %³⁷).

När det gäller punktskatter, bör energiprodukter (t.ex. bränsle och el) vara den viktigaste produktkategori som omfattas av undantag. Liksom i fråga om mervärdesskatt kan det antas att omkring 10 % av dessa kostnader i framtiden kommer att undantas från punktskatt. Det finns dock inga tillgängliga uppgifter som kan ligga till grund för en kvantifiering av effekterna.

-
- Helikoptertillgång (mer än 13 000 personer har deltagit i åtta fälttjänstövningar, som exempel kan anges att Italien var värd för ett utbildningsevenemang med deltagare från sju olika länder i juni 2015).
 - Utbildning med inriktning på flygplan med fasta vingar (t.ex. utbildning av europeisk lufttankning som anordnades av Nederländerna under 2014 och 2015).
 - Insatser för att förhindra improviserade sprängladdningar (flera utbildningskurser har redan hållits).

³⁶ Europeiska försvarsbyrån har undertecknat administrativa avtal med Norge (2006), Schweiz (2012), Serbien (2013) och Ukraina (2015), varigenom dessa länder kan delta i försvarsbyråns projekt och program.

³⁷ Uppskattningen härrör från en beräkning av medianvärdet av den uppskattade vägda genomsnittliga mervärdesskattesats som tillämpas i varje medlemsstat.

- **Lagstiftningens ändamålsenlighet och förenkling**

Förslaget är inte kopplat till Refit-programmet och har ingen särskild inverkan på mikroföretag eller små och medelstora företag.

4. BUDGETKONSEKVENSER

Genom förslaget om att utvidga tillämpningsområdet för undantagen från mervärdesskatteskatteplikt skulle de mervärdesskatteintäkter som uppbärs av medlemsstaterna och därmed de egna medlen från mervärdesskatt kunna minska. Även om det inte kommer att uppstå några negativa konsekvenser för EU:s budget, eftersom de egna medel som baseras på bruttonationalinkomsten (BNI) uppväger alla utgifter som inte täcks av traditionella egna medel och mervärdesskattbaserade egna medel, skulle alla medlemsstater behöva uppväga de mervärdesskattbaserade egna medel som inte uppbärs från vissa medlemsstater genom de BNI-baserade egna medlen.

Punktskatt ingår inte i de egna medlen. Därför påverkar denna skatt inte unionens budget.

5. ÖVRIGA INSLAG

- **Genomförandeplaner samt åtgärder för övervakning, utvärdering och rapportering**

Kommissionen kommer att övervaka genomförandet av de föreslagna åtgärderna som en del av sitt ansvar för att säkerställa en korrekt tillämpning av EU:s lagstiftning om mervärdesskatt och punktskatt.

- **Redogörelse för de enskilda bestämmelserna i förslaget**

Genom **artikel 1** i förslaget ändras mervärdesskattedirektivet enligt följande:

- En punkt läggs till i artikel 22, i linje med den befintliga punkt som hänvisar till en Natostats väpnade styrkor³⁸.

Den nya bestämmelsen säkerställer att de väpnade styrkornas bruk av varor som deltar i försvarsinsatser i medlemsstaterna för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik ska behandlas som ett gemenskapsinternt förvärv mot ersättning, om dessa varor, som inte har förvärvats enligt de lokala mervärdesskattereglerna i den medlemsstat där styrkorna är stationerade, återförs och brukas av dessa styrkor för deras behov eller för den civilpersonal som åtföljer dem i den egna medlemsstaten. Denna bestämmelse ska tillämpas när importen av varorna inte skulle ha varit berättigade till undantag i enlighet med artikel 143.1 ga.

- I artikel 143.1 ska led ga läggas till, i enlighet med undantaget i led h för import av varor som utförs av Natomedlemmar³⁹.

³⁸ Enligt nuvarande artikel 22 ska Natos styrkors slutliga bruk av varor behandlas som ett gemenskapsinternt förvärv av varor mot ersättning, under förutsättning att

- Natos styrkor brukar varorna för sina egna behov eller för medföljande civil personals behov.
- Varorna inte har inköpts enligt de lokala mervärdesskattereglerna i den medlemsstat där styrkorna är stationerade och
- importen av sådana varor inte skulle ha varit berättigad till undantag på normalt sätt för sådana transaktioner i enlighet med artikel 143.1 h.

Genom den nya bestämmelsen införs ett undantag från mervärdesskatteplikt för import av varor till medlemsstaterna av de väpnade styrkorna i andra medlemsstater som deltar i insatser på försvarsområdet för en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, om varorna är avsedda att brukas av dessa styrkor eller den civilpersonal som åtföljer dem eller för att försörja deras mässar eller marketenterier och

- leden ba och bb ska läggas till i artikel 151.1, i enlighet med undantaget i leden c och d för Natos insatser på försvarsområdet⁴⁰.

Undantaget i artikel 151.1 ba omfattar leveranser av varor eller tillhandahållanden av tjänster inom en medlemsstat som är avsedda att brukas av de väpnade styrkorna i andra medlemsstater eller av den civilpersonal som åtföljer dem, eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier, om dessa styrkor deltar i en insats på försvarsområdet som genomförs för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

Undantaget i artikel 151.1 bb avser leveranser av varor eller tillhandahållanden av tjänster till en annan medlemsstat än destinationsmedlemsstaten för de väpnade styrkorna i andra medlemsstater eller av den civilpersonal som åtföljer dem, eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier, om dessa styrkor deltar i en insats på försvarsområdet som genomförs för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

I likhet med undantaget för Natos försvarsinsats omfattar undantaget därför inte inhemska leveranser till medlemsstaternas egna militära styrkor av varor, såsom reservdelar till militär utrustning, eller tjänster, såsom reparation och transporttjänster.

Genom **artikel 2** införs ett undantag från punktskatteplikt för insatser på försvarsområdet för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik⁴¹. Undantaget avser leveranser av punktskattebelagda varor till en annan

³⁹ I den nuvarande artikel 143.1 h föreskrivs ett obligatoriskt undantag från mervärdesskatteplikt för import av varor till EU-medlemsstater som också är parter i Nordatlantiska fördraget av väpnade styrkor från andra parter i Nordatlantiska fördraget, under förutsättning att

- varorna brukas av de väpnade styrkorna eller medföljande civil personal eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier och
- dessa styrkor deltar i den gemensamma försvarsinsatsen.

⁴⁰ I nuvarande artikel 151.1 c och d undantas leveranser av varor eller tillhandahållanden av tjänster till väpnade Natostyrkor eller medföljande civil personal eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier, förutsatt att

- leveransen sker inom eller till en medlemsstat som är part i Nordatlantiska fördraget,
- leveransen ska brukas av de väpnade styrkorna eller medföljande civil personal eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier i en part i Nordatlantiska fördraget. Även om styrkorna kan komma från ett tredjeland, kan styrkorna i den medlemsstat där leveransen äger rum inte omfattas av undantaget och
- dessa väpnade styrkor deltar i den gemensamma försvarsinsatsen. För att styrkorna ska vara berättigade till undantag måste deras närvaro därför ha anknytning till verksamhet kopplad till de mål som fastställs i Nordatlantiska fördraget. Undantag kan inte beviljas om den endast grundar sig på ett bilateralt avtal och om styrkorna inte deltar i den gemensamma försvarsinsatsen.

Undantaget från skatteplikt för leveranser gäller oavsett om de väpnade Natostyrkorna är stationerade, besöker eller helt enkelt passerar genom en annan medlemsstat än den egna.

⁴¹ Enligt nuvarande artikel 12.1 c medges undantag från punktskatt på punktskatte-belagda varor som levereras till de väpnade styrkorna hos en annan part i Nordatlantiska fördraget än den där punktskatten

medlemsstat än den där punktskatten kan tas ut för de väpnade styrkorna i andra medlemsstater eller av den civilpersonal som åtföljer dem, eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier, om dessa styrkor deltar i en insats på försvarsområdet som genomförs för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

kan tas ut, för dessa styrkor eller av den civilpersonal som åtföljer dem eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier. Denna bestämmelse omfattar rörelser både inom EU och från tredjeländer.

Förslag till

RÅDETS DIREKTIV

om ändring av direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt och direktiv 2008/118/EG om allmänna regler för punktskatt på gemensamma försvarsinsatser inom unionen

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 113, med beaktande av Europeiska kommissionens förslag, efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten, med beaktande av Europaparlamentets yttrande¹, med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande², i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, och av följande skäl:

- (1) Genom rådets direktiv 2006/112/EG³ medges på vissa villkor ett undantag från mervärdesskatt för varor och tjänster som levereras till och varor som importeras av de väpnade styrkorna i en stat som är part i Nordatlantiska fördraget, om dessa styrkor deltar i den gemensamma försvarsinsatsen utanför den egna staten.
- (2) Rådets direktiv 2008/118/EG⁴ innehåller ett undantag från punktskatt på punktskattepliktiga varor som är avsedda att brukas av de väpnade styrkorna i varje annan stat som är part i Nordatlantiska fördraget än den medlemsstat där punktskatten kan tas ut, för bruk av dessa styrkor, för den civilpersonal som åtföljer dem eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier, på de villkor och under de gränser som fastställts av värdmedlemsstaten.
- (3) Sådana undantag är inte tillgängliga om en medlemsstats väpnade styrkor deltar i verksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken i enlighet med avsnitt 2 i kapitel 2 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). Prioritet bör ges åt behovet av att förbättra den europeiska kapaciteten på området försvars- och krishantering och att stärka unionens säkerhet och försvar. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och kommissionen erkände i sitt gemensamma meddelande av den 28 mars 2018 om handlingsplanen för militär

¹ EUT C , , s. .

² EUT C , , s. .

³ Rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervärdesskatt (EUT L 347, 11.12.2006, s. 1).

⁴ Rådets direktiv 2008/118/EG av den 16 december 2008 om allmänna regler för punktskatt och om upphävande av direktiv 92/12/EEG (EUT L 9, 14.1.2009, s. 12).

rörlighet⁵ det övergripande behovet av att samordna mervärdesskattebehandlingen av försvarsinsatser inom unionens ram och Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato).

- (4) Försvarsinsatser som görs för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna omfattar militära uppdrag och operationer, insatser av stridsgrupper, ömsesidigt bistånd, projekt inom ramen för det permanenta strukturerade samarbetet och Europeiska försvarsbyråns (EDA) verksamhet. De bör dock inte omfatta verksamhet enligt solidaritetsklausulen i artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, eller någon annan bilateral eller multilateral verksamhet mellan medlemsstater, som inte avser insatser på försvarsområdet för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna.
- (5) Ett undantag från mervärdesskatt bör därför införas för att täcka leveranser av varor och tillhandahållanden av tjänster som är avsedda antingen för de väpnade styrkorna i en medlemsstat eller för den civilpersonal som åtföljer dem, eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier, när sådana styrkor deltar i en insats på försvarsområdet för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna utanför sin medlemsstat. Leveranser av varor och tillhandahållanden av tjänster för de väpnade styrkorna i den medlemsstat där dessa varor levereras eller tjänster tillhandahålls bör inte omfattas av undantaget från mervärdesskatteplikt.
- (6) Befrielse från punktskatt bör också införas för punktskattebelagda varor som levereras för bruk av de väpnade styrkorna i en annan medlemsstat än den där punktskatten kan tas ut, när dessa styrkor deltar i en insats på försvarsområdet för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna utanför sin medlemsstat.
- (7) Dessutom är det nödvändigt att föreskriva befrielse från mervärdesskatt, när varor som importeras av en medlemsstats väpnade styrkor är avsedda för bruk av dessa styrkor, eller av den civilpersonal som åtföljer dem eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier, när de deltar i en insats på försvarsområdet för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna utanför deras medlemsstat.
- (8) I likhet med undantaget för Natos försvarsinsatser bör undantaget för de försvarsinsatser som görs för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna vara begränsat i omfattning. Endast utgifter som hänför sig till uppgifter som är direkt kopplade till en försvarsinsats bör vara berättigade till undantag. Uppgifter som uteslutande utförs av civil personal, eller uteslutande utförs genom utnyttjande av civil kapacitet, bör inte omfattas av undantaget. Undantaget bör inte heller omfatta produkter, såsom reservdelar till militär utrustning, eller transporttjänster som en medlemsstats väpnade styrkor förvärvar för bruk inom den medlemsstaten eller utvidgas till att omfatta uppförande av infrastruktur för transport-, kommunikations- och informationssystem.
- (9) Eftersom målet med detta direktiv om anpassning av mervärdesskatte- och punktskattebehandlingen av försvarsinsatser inom unionens och Natos regelverk inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, utan det bättre kan uppnås på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i

⁵

JOIN(2018) 5 av den 28 mars 2018.

artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

- (10) I enlighet med den gemensamma politiska förklaringen av den 28 september 2011 från medlemsstaterna och kommissionen om förklarande dokument⁶ har medlemsstaterna åtagit sig att, i berättigade fall, låta anmälan av införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera dokument som förklarar förhållandet mellan de olika delarna i ett direktiv och motsvarande delar i de nationella instrumenten för införlivande. Med avseende på detta direktiv anser lagstiftaren att det är motiverat att detta dokument översänds.
- (11) Direktiven 2006/112/EG och 2008/118/EG bör därför ändras i enlighet med detta.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Ändringar av direktiv 2006/112/EG

Direktiv 2006/112/EG ska ändras på följande sätt:

1. I artikel 22 ska följande föras in som första stycke:

Om de väpnade styrkorna i en medlemsstat, som deltar i en försvarsinsats för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, för eget bruk eller för bruk av den civilpersonal som åtföljer dem, använder varor vars anskaffning inte skett enligt de allmänna regler om beskattning som gäller för en medlemsstats hemmamarknad, ska användningen likställas med ett gemenskapsinternt förvärv av varor mot ersättning, när import av dessa varor inte skulle omfattas av undantaget från skatteplikt enligt artikel 143.1 ga.”

2. I artikel 143.1 ska följande led införas som led ga:

”ga import av varor till en annan medlemsstat än den där punktskatten kan tas ut för bruk av de väpnade styrkorna i andra medlemsstater eller den civilpersonal som åtföljer dem, eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier, om dessa styrkor deltar i en insats på försvarsområdet som genomförs för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

3. I artikel 151.1 ska följande punkter införas som punkterna ba och bb:

”ba leverans av varor eller tillhandahållanden av tjänster inom en medlemsstat avsedda antingen för de väpnade styrkorna i andra medlemsstater eller den civilpersonal som åtföljer dem, eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier, om dessa styrkor deltar i en försvarsinsats för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik,

bb) leverans av varor eller tillhandahållanden av tjänster till en annan medlemsstat, avsedda antingen för bruk av de väpnade styrkorna i andra medlemsstater än för dem i destinationsmedlemsstaten eller den civilpersonal som åtföljer dem, eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier, om dessa styrkor

⁶ EUT C 369, 17.12.2011, s. 14.

deltar i en försvarsinsats för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

Artikel 2

Ändring av direktiv 2008/118/EG

I artikel 12.1 i direktiv 2008/118/EG ska följande led införas som led ba:

”ba av de väpnade styrkorna i andra medlemsstater än den medlemsstat inom vilken punktskatt kan tas ut, för bruk av dessa styrkor eller den civilpersonal som åtföljer dem, eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier, om dessa styrkor deltar i en insats på försvarsområdet som genomförs för att genomföra en unionsverksamhet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.”

Artikel 3

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska, senast den 30 juni 2022, anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De ska genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen.

De ska tillämpa dessa bestämmelser från och med den 1 juli 2022.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser, ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska utfärdas av varje medlemsstat själv.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 4

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 5

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den

*På rådets vägnar
Ordföranden*